

TAKI-MÜCEVHER SERGİLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

Nihan CANBAKAL ATAÖĞLU*

Özet

20. yüzyılda Modernizm ve Bauhaus öğretisi ile tasarım-zanaat ilişkisi, estetik, form, biçim ve malzemeye ilişkin içkin değerler, kökten değişmiştir. Bu değerlerin kökten değişimi, Bauhaus öğretisi ile sanat-zanaat arasındaki yeni ilişkiler, sanat felsefesinde yeni açılımlar, takı tasarımını da paralel zamanlarda etkilemiştir. Marcel Duchamp'ın 20. yüzyılın başında hazır nesne ile sanat üretimi kavramsal sanatın kökeni olarak görülmüş aslen sanat üretiminde fikrin, materyalin çok ötesinde olduğu düşüncesi, yeni bir sanat üretimini ortaya koyarken takı tasarımını da biçimsel ve fikrinsel olarak farklı bir noktaya taşımıştır. 1960'lı yıllar, yeni bir üretim pratiği kazanan takı tasarımında ikinci bir kırılma noktası olmuş, disiplinlerarası ilişkiler bağlamında sanat, moda, müze mekanı ve moda müzeciliği de bu kırılma noktasında eşgüdüm ile birlikte varlık göstermiştir. Moda ve mücevher tasarımları, kronolojik zaman dizinleri ve maddi değerlerinin ötesinde kavramsal ve tematik küratöryal pratiklerle 1960'lı yıllarda müzelerde sergilenmeye başlamıştır. Günümüzde ise takılar değerli-değersiz çok farklı materyallerle deneysel formlara kavuşmuştur. Mücevher ve takı sergileri de modern sanatın, dijital çağ ve dijital sanatın bir parçası olarak enstalasyonlarla yeni bir müzecilik anlayışı ile sergilenmektedir. Bu bağlamda çalışmada, takı ve mücevher tasarımlarının çağdaş sanat ve kavramsal sanat ile olan disiplinlerarası birlikteliği, çağdaş takı ve mücevherin güncel müze sergilerinde, sanat etkileşimi ile kavramsal içeriklerle ve enstalasyonlarla sergilenmesi olguları ile ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Takı, Mücevher, Müze, Sergi, Kavramsalcılık

A GENERAL OVERVIEW ON JEWELRY EXHIBITIONS

Abstract

In the 20th century, the teachings of Modernism and Bauhaus brought about a radical change in the relationship between design and craft, and the values attached to aesthetics, form, shape, and materials. This change affected jewelry design, as well as the philosophy of art, through new expansions and a redefined relationship between the Bauhaus doctrine and art-craft. Marcel Duchamp's art production with ready-made objects at the start of the 20th century was regarded as the origin of conceptual art. The belief that the idea is more important than the material in art production introduced a new approach to art and transformed jewelry design both formally and intellectually. In the context of interdisciplinary relationships, the 1960s saw the emergence of a new production practice in jewelry design, which led to a second breaking point. At this point; art, fashion, museum space, and fashion museology coexisted in coordination. Beginning in the 1960s, fashion, and jewellery designs were put on display in museums using conceptual and thematic curatorial techniques that went beyond their material values and chronological time indexes. Today, jewellery-jewelry design has evolved to experimental forms using various materials, both precious and non-precious. With installations as a component of modern art, the digital age, and digital art, jewellery, and jewelry exhibitions are

* Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, nataoglu@ktu.edu.tr
ORCID NO: 0000-0001-7110-0330

also displayed. The fact that contemporary jewellery and jewelry designs are displayed in current museum exhibitions alongside conceptual contents and installations with art interaction is taken into account in the study's consideration of the interdisciplinary unity of jewellery and jewelry designs with contemporary art and conceptual art.

Keywords: Jewelry, Jewellery, Museum, Exhibition, Conceptualism

Giriş

Yüzyıllar boyunca tılsım ve süs olarak takılan kabuklar, hayvan dişleri, saç, meyve ve çekirdekten yapılan basit süslerden başlayarak takı ve mücevher tasarımları gelişme göstermiştir (Galton, 2015). Tarih öncesi çağlarda olduğu gibi, çağdaş kültürlerde de takı sadece vücudun süsü değil, aynı zamanda bir iletişim aracıdır (Steele, 2005a). Çağlar boyunca, insanlar statü ve zenginliklerini göstermek için mücevher takmışlardır (Galton, 2015). Toplumların tarihsel değişim ve eğilimleri, sosyal ve ekonomik etmenler, aksesuarların, takı ve mücevherlerin tarihsel serüveni üzerinde etkili olmuştur. Takılar, döneminin sanatsal üslup ve tarzını, sofistike biçimde yansıtır ve sosyal statünün sergilemesinin bir aracıdır. Takı ve mücevher üzerinden bir dönemin tarihini okumak mümkün olmuş, modayla, takı ve mücevher tasarımları değişmiş, takılar çağın ruhunu yansıtmıştır (İrepoğlu, 2013; Galton, 2015; Yılmaz, 2017). Takı ve mücevher tasarımları, kültürel, sanatsal, estetik, sosyal değerler içermektedir. Bu değerleriyle takı-mücevher sergi ve müzeleri, kültürel, sanatsal mirasın korunması, dönemin tarz ve üsluplarını yansıtmaları, araştırmacılara bilgi sağlaması, tasarımcılara ilham kaynağı olması açısından önemlidir.

Takı-mücevher sergileri, etnografya, arkeoloji, kent, tarih, dekoratif sanatlar, sanat, moda müzelerinde, sanat evlerinde ve farklı kurumlarda sergilenmektedir. Geleneksel teşhir yöntemleriyle sunulan kronolojik takı ve mücevher sergileri, klasik müzecilik anlayışıyla müzelerin galerilerinde takı ve mücevher tarihiyle ilgilenenler, tasarımcılar ve çeşitli meslek insanları için eğitim, araştırma ve arşiv ortamı oluşturmaktadır. Bununla birlikte takı ve mücevherin yaratım süreçlerine odaklanan, disiplinlerarası çalışmalarla zenginleşen tematik, kavramsal içerikle, dramatik sunum tekniklerine, sanatsal enstalasyonlara, teatral sahnelerle, performanslara dayanan zengin duyuşsal ve duygusal atmosferler barındıran takı ve mücevher sergilerinin 21. yüzyılda sayıları hızla artmaktadır. Bu bağlamda kurumsallaşmış ünlü mücevher markalarının müzelerde ve farklı kurumlarda düzenlediği sergiler bu içerikteki sergiler dikkat çekmektedir. Kurumsal mücevher ve takı markalarının kendi köklü geçmişlerini, ustalıklarını, yaratıcılıklarını sergilemek için müzelerle iş birliği yapıp arşivlerini sergiledikleri görülmektedir. Kurumsal mücevher ve takı markalarının sergileri, 20.ve 21. yüzyıl moda mücevheri ve sanatsal takılar izleyicilerin vitrinlerle, sergilenen mekan algısını aşır, yenilikçi, dinamik, davetkar, çekici güncel sunumlarla, ulaşılabilir demokratik ortamlara sahne olan mekanlara dönüşmüştür.

Çalışmada, 20. yüzyıl çağdaş takı ve mücevherin gelişimine, takı ve mücevher sergilerinin kısaca tarihine değinilerek, zanaat ve ustalık algısının ötesinde sanat olarak kabul gören takı ve mücevherin, sosyolojik olarak bir devre ayna tuttuğu düşüncesiyle, takı ve mücevher sergilerinin ve müzelerinin, önemine ve gelişimine dikkat çekilmiştir. Kurumsal mücevher markalarının sergileme mekanlarına, sergileme konseptlerine ve sergileme tasarımlarındaki değişime dikkat çekilmiştir.

Kurumsal mücevher markalarının sergileri tarama modeline bağlı olarak literatürden örneklerle tespit edilmiştir. Örneklem seçiminde günümüzdeki durumu yansıtan saygın kurumların düzenlediği, uluslararası basında tanınırlığı olan, 21. yüzyıla tarihlenen, güncel literatürde dikkat çeken takı-mücevher sergileri ile örnek olay incelemesi yapılmıştır. Ayrıca yazarın, 2010-2024 yılları arasında

farklı kentlerde, yerinde ziyaretler ile deneyimlediği takı-mücevher sergileri üzerinden gözlemler yapılmıştır. Çalışma, günümüz takı-mücevher sergi ve müzelerinin mekânsal, içeriksel ve sunumsal çeşitliliğine vurgu yapmaktadır.

Yöntem

Çalışmada betimsel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu ekseninde çalışma, literatür taraması ve yerinde gözlem olmak üzere iki temel yaklaşım üzerine kurgulanmıştır. İlk aşamada, kısaca 20. yüzyılda takı mücevherin kısaca tarihsel gelişimi özetlenmiş, takı-mücevher sergilerinin tarihsel gelişimi ve değişimine değinilmiştir.

İkinci aşamada tarama modeline bağlı olarak literatürden örneklemeler tespit edilmiştir. Örneklem seçiminde günümüzdeki mevcut durumu yansıtan saygın kurumların düzenlediği, basında yer alan, 21. yüzyıla tarihlenen, güncel literatürde dikkat çeken takı-mücevher sergileri ile örnek olay incelemesi yapılmıştır. Ayrıca yazarın, 2010-2024 yılları arasında ulusal müze ve kurumlarda farklı kentlerde, yerinde ziyaretler ile deneyimlediği takı-mücevher sergileri üzerinden gözlemler yapılmıştır. Literatür taraması ve yazarın yerinde tespit ve gözlemleri ile edinilen verilerle, günümüz takı-mücevher sergi ve müzelerinin uluslararası bağlamındaki yeri, sergileme biçimleri, içeriksel, mekânsal olarak irdelenmiştir. Bu araştırma kapsamında kurumsal mücevher markalarının takı-mücevher sergilerini yenilikçi vizyoner yapılarıyla dönüştürme gücüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

20 ve 21. Yüzyılda Takı/Mücevher Tasarımında Yaşanan Gelişmeler

Takı tarihi, tasarım kavramı ile ortak bir geleneği paylaşmıştır (Yılmaz, 2017). Üretim tekniklerindeki değişimler, disiplinlerarası etkileşimler, sanat hareketleri, takı tasarımlarını biçimsel ve kavramsal olarak etkilemiştir.

“18. yüzyılın ikinci yarısı buhar makinesinin icadı ile başlayan endüstri devriminin etkisinde değişen yaşam koşulları, sanatta da yeni arayışları getirmiştir. Bu dönem sanat alanında endüstrileşmenin getirdiği kolaylık, hız gibi unsurlar yanında elde edilen malzeme, araç-gereç gibi yeniliklerden yararlanılmıştır. Seri üretim, yeni arayışları da beraberinde getirmiştir. Arts and Crafts Hareketi ile başlayan bu sanat hareketleri, Art Nouveau, Art Deco, Bauhaus, Ekpresyonizm, Fütürizm, Sürrealizm gibi sanat hareketlerinin doğuşuna sebep olmuştur” (Boratav, 2023).

20. yüzyılda modernizm ile batı toplumunda yaşanan kültürel, sanatsal, toplumsal, ekonomik gelişmelerle oluşan sinerji, tasarımın pek çok alanında olduğu gibi takı tasarımı alanında da etkisini göstermiştir. Galton (2015), takı ve mücevherin çağlar boyunca geçirdiği değişimi betimlerken, bu değişimde dönemin moda hareketlerine, sosyal, kültürel, sanatsal, felsefi olaylarına vurgu yapmıştır.

Geleneksel öğretilere alternatif eğitim veren 1919'da Weimar'da Bauhaus Okulunun kurulmasıyla, günümüzde tasarım olarak adlandırılan kavramın temelleri atılmıştır.

“Bauhaus'un kuruluşunun temelinde endüstri ve zanaat arasındaki karşıtlık ve bu üretim biçimini bir şekilde bir araya getirme isteği yatmaktadır. Bauhaus eğitim programı, sanatçı ve zanaatkar ustalar gözetimindeki atölye çalışmaları yoluyla öğrenmeyi merkezine almıştır. Sanat ve zanaatın eşit konumda ve önemde görülmesi Bauhaus düşüncesindeki temel prensiplerden birisidir” (Duyul, 2020). “Bauhaus'un dünyaya yayılan etkilerinden biri sistematik ve analitik denilebilecek bir sanat anlayışı olmuştur. Bauhaus'ta temeli atılan yepyeni bir sanat ve mimarlık anlayışı ile Uluslararası üslup

her ne kadar mimarlık dalı için kullanılan bir tanım olsa da sanat ilkelerini de bütün dünyada aynı şekilde etkileyen bir akım olmuştur” (Erzen, 2020). Böylelikle, Bauhaus’un sanat-zanaat, endüstri birlikteliğindeki yeni açılımları ile tasarım ve takı tasarımı alanında yeni bir dönem başlamıştır. “Bir modernist olarak Gropius, modern dünyanın yeni işlevsel, kullanışlı bir estetiğe gerek duyduğunu düşünüyordu. Yazdığı manifestoda zanaatkarlar ve sanatçılar arasında yeni bir birliktelik kurmayı amaçlamıştır. Bauhaus öğretisi öncelikle zanaatkarların ve sanatçıların basit yalın ürünler verdiği bir toplum ütopyasını yansıtmıştır” (Farthing, 2014).

Bauhaus’un ayırt edici bir özelliği haline gelen geometrik soyutlama, takı tasarımı da etkilemiştir. Soyut geometrik, estetik, yalın formlar ve kavramsal düşünce yüzyılın estetik anlayışını belirlemiştir.

Bauhaus öğretisi sanat ve zanaat birlikteliğini sağlarken formu yalınlaştırmış, takı tasarımı alanında yeni biçimler üretmiştir. “20. yüzyılda, değerli altın, değersiz cam gibi yeni malzeme kombinasyonları ortaya çıkmış, Kübizm, De Stil, Fütürizm gibi sanat akımları ve 20. yüzyıldaki savaşların ardından toplumdaki radikal değişimler nedeniyle takı gelenekselliğinden bir kopuş yaşanmıştır” (Steele, 2005a). Picasso, Salvador Dali, Fernand Leger, Georges Braque gibi sanatçıların takı tasarımı yapması, takıyı zanaat alanından alıp, takıya sanat boyutu kazandırırken yeni bir anlam ve ifade biçimi de katmıştır (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1: a. Asteria, George Braque, 1963, (URL-1); b. İsimli, Fernand Leger, 1950’ler, (URL-2); c. Modern Head, Roy Lichtenstein, 1968, (URL-3); d. Visage Rond, Pablo Picasso, 1972, (URL-4)

Modernizm ve Bauhaus öğretisi ile sanat, tasarım, mimarlık, zanaat alanında yaşanan köklü değişimlerim ardından 1960’lı yıllar, sanat, takı tasarımı ve moda müzeciliği, alanında kırılmaların olduğu, dönüşümlerin yaşandığı disiplinlerarası sinerjinin, tasarımın farklı ölçeklerinde hissedildiği yıllar olmuştur. Antmen (2018), 1960’lı yıllar ve sonrası için sanat ortamına ilişkin görüşlerini aşağıda ifade etmiştir.

“1960’lı yıllar sonrasında sanat ortamında yaşanan belki de en büyük dönüşüm, sanatın nesneye olan gereksiniminin tartışılmaya başlanmasıdır. Düşüncenin ön plana geçtiği bir sanat pratiğinin etkileri yoğun bir biçimde hissedilmeye başlayınca, yapının maddi varlığı ve biçimi etkisini büyük ölçüde yitirmiştir. Bu yeni eğilimler, yapıların kavramsallığını vurgulamak için kavramsal sanat başlığı altında toplanmıştır Hızla yaygınlaşarak uluslararası arenaya yayılan kavramsal sanat, 1960 sonrasında gelişen hemen tüm akımların yolunu açmıştır. Kavramsal sanat, çok çeşitli akımlar/eğilimler/oluşumlar halinde günümüze kadar uzanmıştır”.

1960’larda sanatta kavramsal düşünceyle yeni bir dönem başlarken, takının, gelişim süreci içerisinde devrimsel nitelikte en büyük kırılmanın yaşandığı dönem, 1960’lı yıllar olarak tespit edilmektedir

(Steele, 2005a; Ayata, 2019). Genellikle sanat fakültesinde eğitim almış ve radikal fikirlere sahip sanatçı kuyumcular, mücevher tasarım geleneğine meydan okuyarak, plastik, kağıt ve tekstil dahil olmak üzere yeni teknolojiler ve değersiz malzemelerle, geleneksel olarak mücevherlerde örtülü olan statüsel kavramları altüst etmiştir (Anonim, 2022a). 1960'lı yıllardan sonra tasarımcılar stüdyolarında cesur denemelere girişmişlerdir (Steele, 2005b). Stüdyo tasarımları ile özgün, sanatsal içerikli, tek defaya özgü deneysel tasarımlar üretmişlerdir.

Bir sanatçı ve akademisyen olan Hermann Jünger, Bauhaus öğretisiyle, soyut, resimsel ve anlatımsal kompozisyonlarıyla takıda yeni bir estetik yaratmıştır. Tasarımcılara, kavramsal yaklaşıma ve bireysel ifade özgürlüğüne değer vermeyi öğretmiş, tasarımlarına espri katmıştır. Kullanıcı tarafından altın tel üzerinde istenildiği şekilde bir araya getirilen istenirse kutusunda sergilenebilen çeşitli renklerde ve formlarda taşlardan oluşan farklı deneysel yaklaşımları tasarımcılara ilham vermiştir (Anonim, 2023a). Kavramsal olarak değişime uğrayan takılar için “giyilebilir heykel” ve “vücut heykeli” gibi yeni tanımlar kullanılmaya başlanmıştır (Altun, 2010). 1960'lı yıllarda Emmy van Leersum ve Gijs Bakker gibi tasarımcılar, dönemin uzay çağı modasından etkilenerek yaptıkları takılarla giyilebilir heykel” ve “vücut heykeli” kavramlarını tanımlamışlardır.

Farklı disiplinlerin üretimiyle takı tasarımı, sanatçıların bireysel sanat anlayışları biçimsel ve kavramsal olarak takıya farklı bir bakış açısı kazanmıştır. Üç boyutlu modern heykel estetiği ve takı tasarımının disiplinlerarası ilişkisi ile takı sadece bir moda aksesuarı olarak değil aynı zamanda küçük ölçekli giyilebilir heykel olarak da yorumlanmıştır (Ayata, 2015). Sanatsal ve kavramsal takılar, Hermann Jünger'in, Gijs Bakker ve Emmy van Leersum'un takı tasarımlarında olduğu gibi vücuttan bağımsız olarak sanatsal bir obje olarak varlık göstermektedirler (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2: a. b. Boxed necklace set, Hermann Jünger, 1990 (URL-5, URL-6); c. d. Giyilebilir heykeller, Gijs Bakker ve Emmy van Leersum, 1967, (URL-7)

Heykel takı-giyilebilir takı üretimleriyle dikkat çeken günümüz sanatçıları içinde klasik kuyumculuk eğitimi alan mücevher ustası Shaun Leane'nin modanın asi çocuğu Alexander McQueen ile yaptığı iş birliğinden doğan çalışmaları vücut heykelleri defile takı-mücevherleri olarak podyum, sergi ve müzelerde yer almıştır. Shaun Leane'nin takı-mücevher tasarımları, McQueen'in moda tasarımlarını bütünleyen unsurlar olarak defilerinde sergilenmiş, MET Müzesi, Sothebys Sergi Salonlarında sergilenmiştir (Fotoğraf 3).

Fotoğraf 3: Shaun Leane'nin "Jewelry: The Body Transformed", 'In Bloom: A Selling Exhibition of Floral Jewels, Heavenly Bodies', MET Museum; Savage Beauty sergilerinde yer alan çalışmalarından örnekler (a.b.e.g. URL-8; c. URL-9 d. URL-10; f.-URL-11; h. URL-12)

Boratav'ın (2023), ifade ettiği gibi "Günümüz heykel-takı sanat nesnelere, 20.yüzyıl başlangıcında resim, heykel, uygulamalı sanatlar, mimari alanlarının birlikteliği ile bütüncül bir yaklaşım içindedir. Sanatta disiplinler arası yaklaşım, takının kavram boyutunun sorgulanmasına neden olmuş, geleneksel kavramların hâkim olduğu takı anlayışındaki üretimden uzaklaşmıştır. Disiplinler arası etkileşimlerle takı-heykel sanat nesnesi farklı düşünce ve algı yaratmakta, sanat ve tasarım müzelerinde, müzayedelerde ve müze koleksiyonlarında yer almaktadır."

20. ve 21. yüzyılda bütün bu disiplinler arası etkileşimler takı-mücevher-heykel sanat nesnesine yeni bir boyut ve algı kazandırırken takı-mücevher sergileme pratiklerini de içeriksel, mekânsal, biçimsel ve kavramsal olarak etkilenmiştir.

Takı/Mücevher Sergileri ve Moda Müzeciliği

Tarih boyunca güç, statü, hiyerarşi simgesi olarak kullanılan takı ve mücevherler çeşitli içerikte müze koleksiyonlarında yer almaktadır. Mücevher ve takı tarihiyle ilgili müzeler çeşitlilik göstermektedir. Arkeoloji, etnografya, tarih, dekoratif sanatlar, sanat ve zanaat müzeleri, kent müzeleri, moda müzeleri, gemoloji müzeleri, yerel müzeler koleksiyonlarında takı-mücevher sergilerine yer vermektedir. Gemoloji mücevherlerde kullanılan kıymetli taşların tanımlanması ve sınıflandırılmasını kapsayan mineraloji biliminin alt dalı olarak nitelenmektedir. Dünyanın farklı coğrafyalarında, değerli taşların işlenmesini, kesilmesini ve mücevhere dönüşme yolculuğunu betimleyen birçok mücevher ve gems (değerli taş) müzesi yer almaktadır. Çek Garnet Müzesi, Amsterdam Diamond Müzesi, Palanga Amber Müzesi, Emerald Müzesi, İnci Müzesi gibi birçok müze örnek verilebilir (Romanenkova vd., 2020). Bu müzelerde, bölgenin kimlik değeri olan yerel zanaatlarla değerli taşlarının işlenmesi, zanaat ve sanat eseri olarak çeşitli objelerde kullanım alanları sergilenmektedir (Fotoğraf 4).

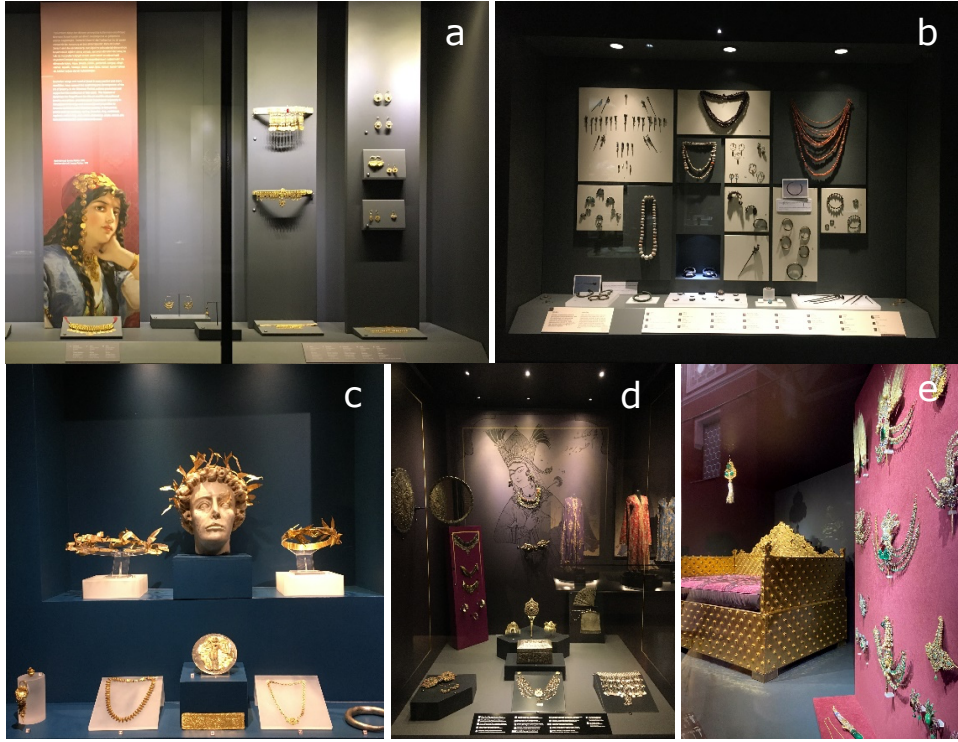

Fotoğraf 4: a. Çek Garnet Müzesi, (URL-13); b. Palanga Amber Müzesi, (URL-14); c. Bogota Emerald Müzesi (URL-15)

Romanenkova vd. (2020), uluslararası alanda etkin olan tarihi takı-mücevher sergi ve müze koleksiyonlarının biyografisini tespit etmiştir. Viyana, Londra, Mısır, Postdam, Dresden, Rusya’da Ermitaj Müzesi, Çek Cumhuriyeti’nde Prag Hazinesi, Louvre Müzesi, Kiev’de ünlü İskit altınları sergileri ile müzeler, imparatorluk hazinelerini saklamakta ve sergilemektedir. Moda müzeleri, kalıcı ve süreli takı-mücevher koleksiyonları oluşturmaktadır. Victoria&Albert Müzesi, Bath Müzesi, MET Müzesi gibi uluslararası alanda etkin moda müzeleri takı-mücevher koleksiyonlarını sergilemekte, farklı içeriklerde kavramsal, bağlamsal, dönemsel süreli takı-mücevher sergileri sunmaktadır. Bir moda müzesi olan Victoria&Albert Müzesinde, antik zamanlardan günümüze tarihlenen 3000 parçanın üzerinde mücevher-takı koleksiyonu yer almaktadır (Anonim, 2024a).

Türkiye’de Arkeoloji ve Etnografya Müzesi koleksiyonlarında çok zengin Hititler, Frigler, Asurlular, Sümerler, Lidyalılar, Urartular Yunan ve Helen, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemi takıları, mücevher ve aksesuarları sergilenmektedir. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde, bu medeniyetlere ait koleksiyonlar sergilenmekte, maden işçiliğinde ileri seviyede olan Urartulara ait dönemin takı modası izlenebilmektedir (Çavuşoğlu, 2011).

Lidya Kralı Karun’un hazineleri ve Hazineleri’nin en değerli parçalarından biri olan “*Kanathlı Denizati Broşu*” Uşak Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir (Anonim, 2022b). Troya Müzesinde, Tunç Çağı’ndan Roma’ya kadar altın işlemeciliğinin en güzel örneklerinin yer aldığı Troas altınları sergilenmektedir. Troya Hazinesi 19. yüzyılın sonunda Troya’da kazılar yapan Heinrich Schliemann’ın, bulduğu altınları Osmanlı yetkililerinden habersiz yurtdışına kaçırmasıyla başlayan Troya Hazineleri hikayesi Homeros’un İlyada’sı kadar ünlüdür. (Anonim,2022c). Troya altını koleksiyonu Time dergisinin görülmesi gereken 100 yer listesinde yer almaktadır (Anonim, 2023b). Anadolu uygarlıklarının benzersiz çeşitlilikteki mirası, Anadolu topraklarında binyıllardır varolan takı ruhunu iletmede, Topkapı Sarayı Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi, yurt içi ve yurtdışında pekçok müzede, bu zengin miras izlenebilmektedir (İrepoğlu, 2013) (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5: a. Türk İslam Eserleri Müzesi; b. c. Anadolu Medeniyetleri Müzesi; d. Ankara Etnografya Müzesi; e. Topkapı Sarayı Müzesi (Fotoğraflar: Kişisel arşiv)

Arkeoloji, etnografya, tarih, dekoratif sanatlar, sanat ve zanaat müzeleri, kent müzeleri, yerel müzeler, koleksiyonlarında takı-mücevher sergilerine yer vermektedir. Örneğin, Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi ve Atina Benaki Müzesi koleksiyonlarında çok zengin Yunan ve Helen dönemi takıları, taçları, aksesuarları kronolojik zaman dizinleri ile sergilemektedir.

Benaki Müzesi 1930 yılında koleksiyoner Antonis Benakis tarafından Atina'da kurulmuştur. Atina'da yer alan Benaki Müzeleri farklı içeriklerde zengin koleksiyonlara sahiptir. Benaki Yunan Kültürü Müzesinde Yunan bölgesel kostüm koleksiyonu, evlilik, tören kıyafetleri, takı-mücevher ve çeşitli aksesuarlar içeren zengin bir koleksiyon yer almaktadır. Benaki İslam Sanatları Müzesinin çeşitli objeler arasında sergilenen takı-mücevher koleksiyonu vardır. Berlin'de yer alan Dekoratif Sanatlar Müzesi (Kunstgewebemuseum) 18. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar geniş bir dönemi kapsayan kapsamlı bir kostüm ve aksesuarı kronolojik olarak sergilemektedir (Fotoğraf 6.)

Fotoğraf 6: a. Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi; b. Benaki Müzesi giysi koleksiyonu, Atina; c. Benaki İslam Sanatları Müzesi, Atina; d. Dekoratif sanatlar Müzesi, Modagaleri, Berlin (Fotoğraflar: Kişisel arşiv)

Yukarıda örneklenen Arkeoloji, etnografya, tarih, dekoratif sanatlar, sanat ve zanaat müzeleri, kent müzeleri, yerel müzeler, saray müze koleksiyonlarında yer alan takı-mücevher sergileri kronolojik zaman dizinleri ile didaktik bilgi vermekte, sergileme vitrinlerine eklenen bilgilendirme grafikleri, metinleri, mekan grafikleri ile geleneksel sergileme vitrinleri ile bilgi akışı gerçekleştirilmektedir.

Takılar halk kültürünün büyük bir parçası olmasının yanı sıra sanat alanı içinde önemli bir yer tutmaktadır. 20. yüzyılda sanata bakış açısında köklü değişimler gerçekleşirken, zanaat olarak görülen ve statü simgesi olan takılar yeni çağın getirdikleri ile farklı anlamlara bürünerek sanat alanında kendine yer edinmeyi başarmıştır (Yeşilmen, 2018). Kavramsal ve sanatsal nitelik kazanan takı-mücevher sergilerinin teşhirleri de moda müzeciliği çerçevesinde değişmeye başlamıştır.

1960'lı yıllarda, kavramsal sanat başlığı altında biçim ve anlam değiştiren sanat, sanatın sergilenme mekanı olan müze mekanını ve sergileme biçimlerini de etkilemiştir. Brian O'Doherty (2013), beyaz küp olgusuyla ideal galeri mekanını tanımlamıştır: *"İdeal galeri mekanı, sanat formunu ortaya çıkaran nötr bir mekandır. Bu mekan da beyaz küp olgusuyla özdeşleştirilmiştir. 1960'lı yılların kültürel dönüşümü içinde, sanatın sergilendiği mekanların yapısı kuralları, sınırları da zorlanmaya başlamıştır. 1960'lardan 70'lere uzanan süreçte beyaz küpe karşı, enstalasyon, performans vb. sanat türlerinin özgür pratiği için alternatif mekanlar, oluşturulmuştur"* (Antmen, 2018). Kuralları belli olan beyaz küp olgusu, yerini, yenilikçi müzelerde, kurallara bağlı olmayan deneyimsel, mekana yayılan, hangardan, doğaya mekan karakteriyle bütünleşen bir sergileme anlayışına bırakmıştır. Bu sergileme anlayışı, yeni müzecilik çerçevesinde yeni küratoryal pratikleri de beraberinde getirmiştir. Kapsamlı araştırmalarıyla moda müzeciliğini üç eşikte inceleyen Melchoir (2011), kronolojik sergilemenin öne çıktığı birinci eşikte ikinci dünya savaşına kadar olan dönemi ele alır. İkinci eşikte 1960'tan 1990'a kadar olan süreci tanımlar. Bu süreçte, moda sergileri, ticari moda şovlarından esinlenilerek, atmosfer ve duygu yaratarak tasarlanmıştır. Geç 1990'lardan günümüze, çağdaş moda tasarımları ve moda tasarımcılarının eserleri müzelerde sergilenmeye ve kavramsal içerikler ilgi görmeye başlamıştır. Özüdoğru, (2013), 1990'dan günümüze kadar olan süreçte modanın, giysilerin, aksesuarların ardında yatan kavramlarla sergilenmesi, çoklu duyulara hitap ederek enstalasyonlarla deneysel sergi düzenleri yaratılması söz konusu olduğunu ifade etmektedir.

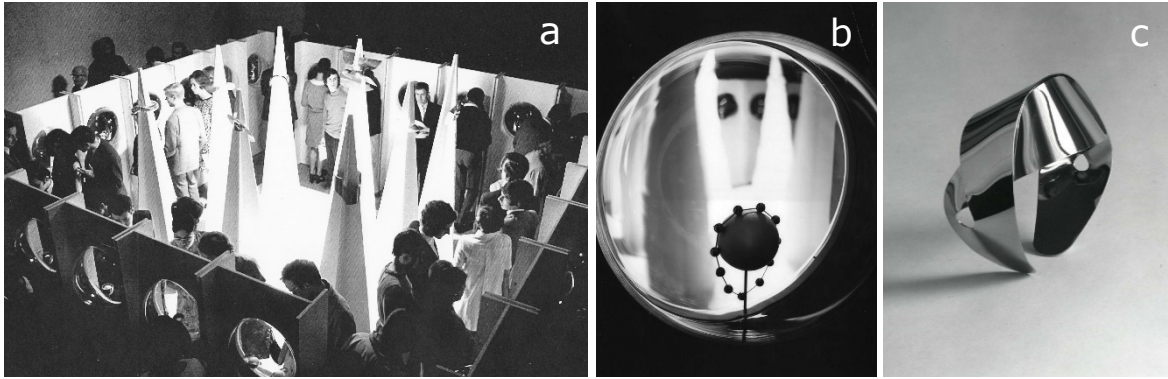
Bu gelişmelere paralel olarak altmışlı yıllar, mücevher tasarımlarının birer sanat objesi olarak müze ve galerilerde sergilenmeye başladığı yıllar olmuştur (Altun, 2010). 1961'de İngiltere'de, Victoria&Albert Müzesinde düzenlenen Modern Mücevher Sergisi, sanatsal bir ifade olarak çağdaş takının potansiyellerinin sergilendiği bir mihenk taşı olmuştur. Sergilenen mücevherlerin seçiminde, kullanılan malzemenin değerine değil; özgün çalışmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu yaklaşım, altmışlı yıllarla birlikte mücevher tasarımında ve sergilemesinde yaşanan değişimin en önemli göstergelerinden biri olmuştur (Craven vd. 1989'dan aktaran Altun, 2010). Aynı yıl Londra'da Goldsmiths Hall'de düzenlenen sergiye çağdaş takı da dahil edilmiştir ve bu, çağdaş takının dahil olduğu ilk ciddi sergi olarak kayda geçmiştir (Phillips, 1996'ten aktaran Ayata, 2019).

Goldsmiths Hall'de düzenlenen Sergi tasarımı için mimar Alan Irvine, zarif bir şekilde yontulmuş mücevherlere benzeyen 32 piramidal cam kasadan ve 17 cam duvar kasasından oluşan dahiyane bir sistem tasarlamıştır. Sergi, 1890 – 1914 yılları arası tarihsel dönem, savaş sonrası, İki Savaş Arası Dönem, 1919–1939, lüks, geometrik Art Deco parçaları, Cartier ve Boucheron'un mücevher firmalarının eserleri ve 1945-1961 arası dönem olmak üzere dört bölümde izlenmiştir. Picasso'nun son eserlerini içerecek şekilde, Alexander Calder, Giorgio de Chirico, Jean Arp, Salvador Dalí, Max Ernst, Alberto Giacometti ve Yves Tanguy, bir dizi koleksiyoncudan ödünç alınmıştır. Büyük mücevher evlerini kayıt altına almak, serginin cazibe indeksini yükseltmiştir. Ayrıca bu mücevher sergisine disiplinlerarası yaklaşımla sanat eserleri eşlik etmiştir (Archer, 2015), (Fotoğraf 7).

Fotoğraf 7: a. Goldsmiths Hall, Londra, (Fotoğraf: Edgar Hyman, URL-15); b. Schmuck Muevher Sergisi, Sonderschau,1964, (Fotoğraf: Hildegard Steinmetz; Neuman, 2015); c. Schmuck Muevher Sergisi, Sonderschau,1977, (Fotoğraf: GHM Archiv/Fritz Witzig; Neuman, 2015)

1960'lı yıllarda Emmy van Leersum ve Gijs Bakker'in geleneksel takı anlayışını yıktığı giyilebilir çağdaş heykeller olarak tanımlanan takıları ve sergileri çığır açmıştır (Howarth, 2014). "Objects to Wear by Five Dutch Jewellery Designers" sergisi Van Abbemuseum'da 1969 yılında açıldı. Van Abbemuseum'daki prömiyerinin ardından sergi, 1970 ile 1973 yılları arasında Amerika Birleşik Devletleri'nde dolaşmış, Hollanda'da iki mekanda daha sergi açılmıştır. Leersum'un çalışmaları, piramit formlar üzerine asılarak, duvarlara açılan dairesel sergi vitrinlerinin içinde sergilenmiştir (Wiggers,2015), (Fotoğraf 8).

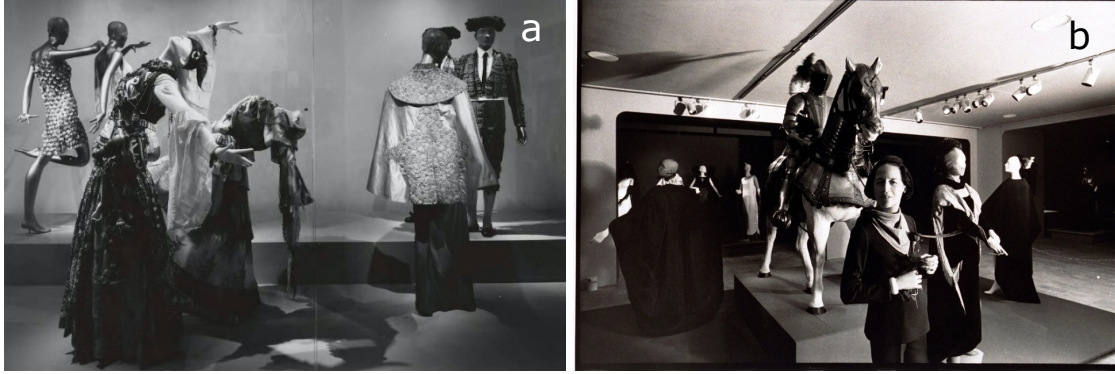

Fotoğraf 8: a. Objects to Wear Sergisi, Van Abbemuseum, 1969, (URL-17); b.c. Sergileme donatısı ve sergi objesi (URL-18)

Bir başka gelişme, 1961 yılında Pforzheim'da Mücevher Müzesinin (Schmuckmuseum) açılması olmuştur. Kentte kuyumculuk ve saat yapımı endüstrisinin önemli olması dolayısıyla Pforzheim'da (Almanya) açılan Schmuckmuseum, Yunan, Etrüsk, Rönesans, Barok, ve Art Nouveau dönemlerinden değerli takıların yanı sıra 1960'tan modern takı sanatı, Asya, Afrika, Okyanusya'dan etnoğrafik takılara, mücevher saatlerin yer aldığı kapsamlı bir koleksiyona sahiptir (Anonim, 2023c). Sergi tasarımları mücevherlerin rahatça izlenebileceği kaideler, tasarımlarla sergilenmiştir (Neuman, 2015).

Melchoir'in (2011), eşik olarak tespit ettiği 1960'lı yıllar, çağdaş modanın müzelere girdiği dönem olurken, çağdaş takı da eş zamanlılıkla müzelerde sergilenmeye başlamıştır. MET Museum'da düzenlediği çağdaş moda sergileri ile çağdaş moda müzeciliğinin duayeni olarak kabul edilen Vogue Dergisi editörü Diana Vreland, stüdyo dışında takılması zor olan takı seçimleriyle dergi için dramatik sahneler tasarlamıştır. 1960'lı yıllarda Vogue, Harper's Bazaar gibi, dergilerin takı seçimleri ile takı tasarımı daha teatral bir görsellik kazanmıştır (Steele, 2005a). Diana Vreland, 1973 yılında Metropolitan Sanat Müzesi Kostüm Enstitüsü'ne özel danışman olarak atanmıştır.

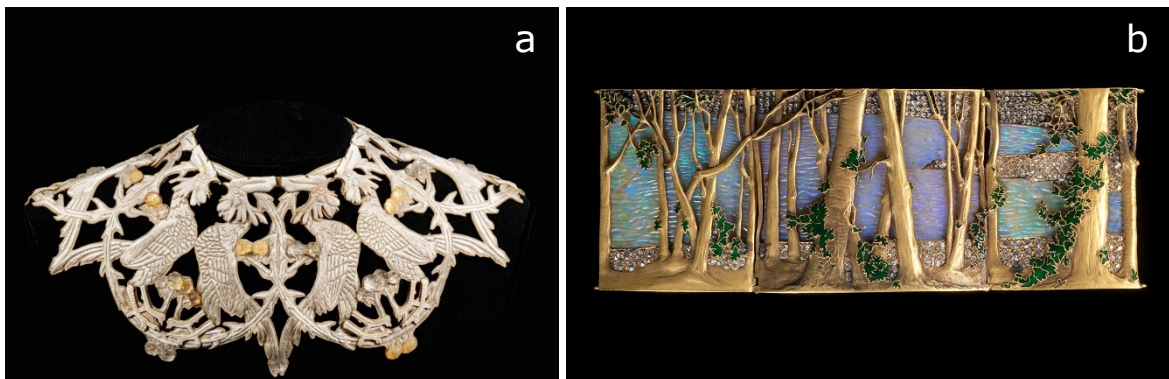
Bireysel başarıları sayesinde, coşkuyla, esrarengiz bir drama ve stil anlayışı ile geniş bir kamuoyu farkındalığı oluşturmuştur. Diana Vreeland'ın çok yönlü mirası içinde onun en büyük katkılarından birinin, küratörlerin onun sayesinde, sergilerine yeni özgürlük alanı açtığını söylemek mümkündür (Montebello, 1993). Böylece bir antikacı havası olan kostüm ve mücevher sergileri daha özgür, daha dramatik ve teatral sergi sahnelerine kavuşmuştur (Fotoğraf 9).

Fotoğraf 9: Diana Vreeland Sergileri, (a.URL-19, b. URL-20)

Müzelerde takı-mücevher sergilerinin didaktik bilgi amaçlı, kronolojik, dönemsel, bağlamsal, kavramsal özellikleriyle sergilendiği görülmektedir. Çağdaş takı-mücevher sergileri sanat, moda, tasarı, kurum ve şahıs müzelerinde müzelerinde artan bir önem ve ilgiyle kendine yer açmaktadır. Müzeler, sanat kurumları, farklı temalarda kalıcı ve süreli takı- mücevher sergilerine yer vermektedir. Uluslararası alanda farklı içerik ve temalarda, moda ve tasarım müzelerinde güncel takı-mücevher sergilerine yer vermek gerekirse aşağıdaki 2000 yılları sonrası takı-mücevher sergileri örneklenebilir.

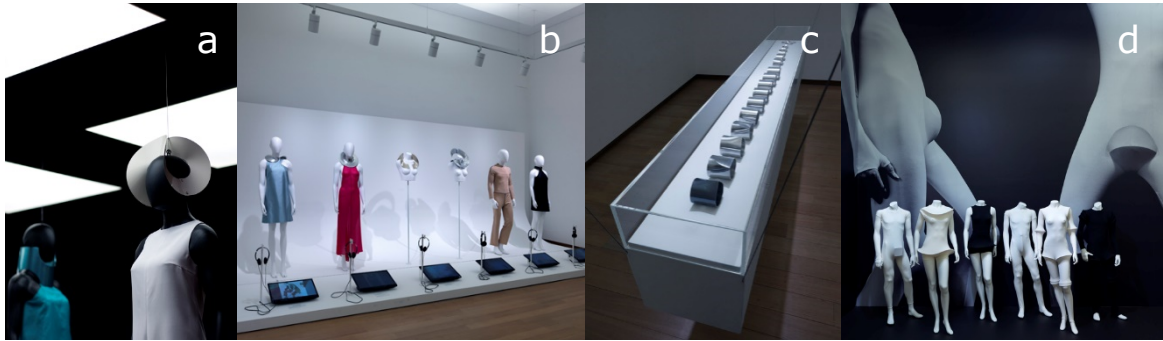
Musee Lalique, sanatçı-tasarımcı Rene Lalique'in çalışmalarının retrospektifini sergilemektedir. Kariyerine kuyumcu olarak başlayan René Lalique, modern mücevherin mucidi olarak tanımlanmaktadır. Musee Lalique, Rene Lalique'in 19. yüzyılın sonlarındaki mücevherleri karakterize eden kodları yeniden ürettiği mücevher-takı sergilerine yer vermektedir. Lalique, tasarımlarında cam, emaye, boynuz, fildişi ve yarı değerli taşlar kullanarak önemli olan malzemenin maliyetinin değil, sonuç olduğunu göstermiştir. Çalışmaları, Art Nouveau akımının karakteristik kodlarını yansıtmaktadır. Ayrıca Rene Lalique'in eserleri, farklı kurum ve müzelerin koleksiyonlarında süreli ve kalıcı sergileri yer almaktadır (Fotoğraf 10).

Fotoğraf 10: Rene Lalique'in tasarladığı mücevherler (URL-21)

Dekoratif Sanatlar Müzesi, Kunstgewebemuseum “Bijoux Bijoux! Fashion jewelry from Chanel to Dior” süreli sergisiyle 1930’dan 2007’ye kadar uzanan moda mücevherlerinin şaheserlerini, Coco Chanel, Christian Dior ve William de Lillo gibi tasarımcıların dikkat çeken takı ve mücevher parçaları sergilenmiştir. Sergide, büyük moda evleriyle haute couture koleksiyonlarının ve modanın ayrılmaz bir parçası olan kostüm mücevherleri-couture mücevherleri sergilenmiştir (Anonim, 2024b).

Gijs Bakker ve Emmy van Leersum’un “The Gijs+Emmy Spectacle” sergisi, Amsterdam’da 2014 yılında Stedelijk Müzesinde açılmıştır. Küratör ekibi, karanlık koridordan gidilen sergi salonuna nesnelere için vitrinler, arşiv materyalleri için çerçeveler, giysiler ve daha büyük süs eşyaları için asılı mankenler kullanarak, orijinal olarak eseri çevreleyen tuhaf atmosferi hem belgelemek hem de yeniden canlandırmak için videolarla bir sergileme yöntemi kullanmıştır. Gijs ve Emmy’nin podyum gösterisi için kullandığı orijinal müzik, modellerin hareketleri, siyah mankenler üzerinde havada asılı duran objeler ile fütüristik atmosferin yaratılması amaçlanmıştır (Fotoğraf 11).

Fotoğraf 11: a.b.c.d. The Gijs+Emmy Spectacle, Stedelijk Müzesi, Amsterdam, 2014 (URL-22)

Paris Dekoratif Sanatlar Müzesi, 1901’den beri kamuya hizmet eden özel bir müzedir. Altın, gümüş, emaye ve değerli taşlardan oluşan çok çeşitli geleneksel ürünler sergilenmektedir, 1960’lardan beri popüler olan bir plastik bijuteri bölümü de bulunmaktadır (Anonim, 2024c). Dekoratif Sanatlar Müzesi Takı Galerisi, Orta Çağ’dan günümüze mücevher tarihinin örnek bir panoramasını sunan yaklaşık 1.200 sergiye sahiptir. Yüzükler, kolyeler, bilezikler ve broşlar, teknik bilgi birikiminin yanı sıra kronolojik bir yolculukla sunulmaktadır (Anonim, 2024d). Galeri, 2012’den beri mücevher sevgisini yaratmayı ve paylaşmayı misyon edinen Van Cleef & Arpels mücevher markasının desteğini almaktadır.

Sergi tasarımında vitrin camındaki yansımalar, efekt orijinal ve eğlenceli bir oyun yaratmak için kullanılmıştır. Mücevherlerin takılıyormuş gibi cam kasaların içine yerleştirilmiştir. Daha sonra ziyaretçinin yansıması bunun üzerine bindirilir, bu efekt ile mücevherleri takanlar ziyaretçilerimiz gibi görünmektedir (Anonim, 2024e), (Fotoğraf 12).

Fotoğraf 12: Dekoratif Sanatlar Müzesi takı galerisi, Paris, a.b. (URL-23); c. (URL-24)

Bu örneklenen müzelerde takı-mücevher sergilerinin mekânsal olarak, saray müzeler, sanat, moda, tasarım, kent, etnoğrafya, arkeoloji, tarih, kurum ve özel kişilerin müze ve sergi salonlarında yer aldığı görülmektedir. Takı ve mücevher tasarımına artan ilgiyle ünlü moda evleri tarafından tasarlanan moda mücevheri müzelerde sergilenmeye başlamıştır. Çağdaş takı ve mücevherin mihenk taşı olan çağdaş sanatçıların üretimleri tasarım ve sanat müzelerinde yer almaktadır.

Takı ve mücevher sergilerinin didaktik bilgi amaçlı, kronolojik, dönemsel, bağlamsal, kavramsal özellikleriyle farklı sergileme modelleri ve içeriklerinde sergilendiği görülmektedir. 20. ve 21. yüzyılda kurumsal takı-mücevher markalarının müzelere destek verdiği, takı ve mücevher sergileri çalışmanın izleyen bölümünde irdelenmiştir.

21. Yüzyıl Takı -Mücevher Sergilerinden Örnekler

Etnografya, arkeoloji, dekoratif sanatlar, tarih, kent, sanat, moda müzelerinde örneklenen müzelerde takı-mücevher sergilerinin didaktik bilgi amaçlı, kronolojik, dönemsel, bağlamsal kavramsal özellikleriyle sergilendiği görülmektedir. 21. yüzyılda ünlü kurumsal takı-mücevher markalarının, sergileri dikkat çekmektedir.

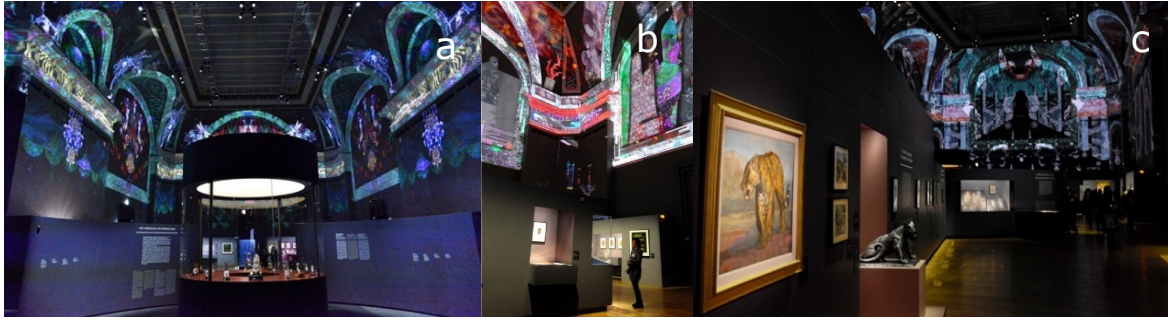
Lüks mücevher markaları mücevher-takı sergilerine yeni bir perspektif kazandırmıştır. Makalede, 20. ve 21. yüzyılda takı-mücevher tasarımının disiplinlerarası sanat ilişkileri ile yeni boyuta taşındığına değinilmiş, sanat, giyilebilir sanat ve kavramsal sanat, moda ekseninde gelişen takı ve mücevherin moda müzeciliği paralelinde geçirdiği değişim örneklenmiştir.

Bir moda ve tasarım müzesi olarak öncü rol oynayan V&A, MET Museum, Bath Museum gibi müzeler, çeşitli dönemleri içeren mücevher koleksiyonları barındırmaktadır. Bu müzeler ayrıca farklı temalarda süreli mücevher sergilerine, mücevher markalarının retrospektif sergilerine de yer vermektedir. Ayrıca, kurumsal moda tasarım firmalarının yaptığı gibi ünlü mücevher markası Cartier sanat galerisiyle sanat ve mücevher tasarımı arasında disiplinlerarasılığı yeni bir platforma taşımaktadır (Anonim, 2023d). Böylece mücevher tasarımının zanaat alanından çıkarak, sanat olduğu vurgusu 20. yüzyılda ve 21. yüzyılda görünürlük kazanmaktadır. Mücevher sergileri, farklı kavram ve temalarda moda ve tasarım müzelerinde açılmakta, mücevherin sanatla olan iş birliğine vurgu yapılmaktadır.

Özetlendiği üzere, 1960'lı yıllar, sanat, takı tasarımı, müze mekanı, müzecilik alanında kırılmaların olduğu dönüşümlerin yaşandığı, disiplinlerarasılığın, sinerjinin tasarımın farklı ölçeklerinde hissedildiği yıllar olmuştur. 1960'lı yıllarda kavramsal sanatın müze mekanı, müzecilik, takı ve mücevher tasarımına etkileri, takı tasarımında zanaat ve sanatın sınırlarının erimesi, moda

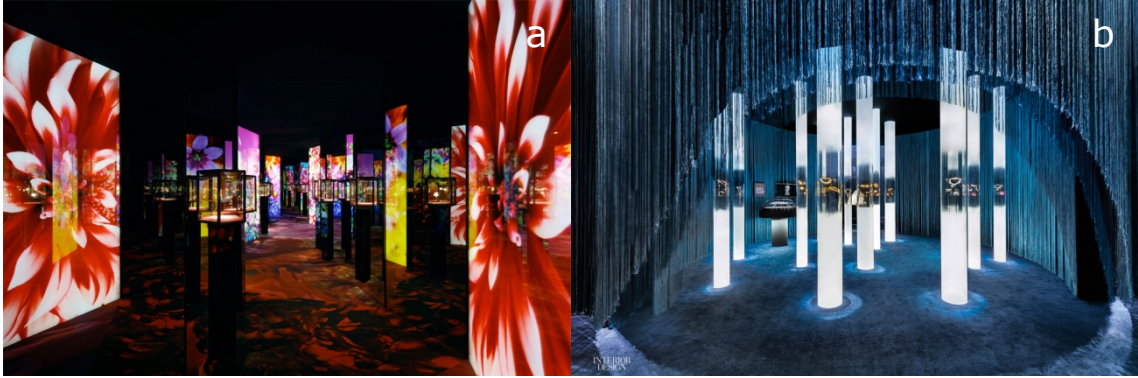
müzeciliğinde yeni açılımlar ile günümüz mücevher sergileri, kavramsallığın, temaların ön plana çıktığı, sanatın yeni formu olan dijital sanat ve enstelasyonlar ile iş birliği ile yeni bir sergileme formu kazanmıştır. 21. yüzyıl mücevher sergileri, tasarım, sanat, mekan, müzecilik anlayışında yeni açılımlar ile disiplinlerarası sinerji ile yeni bir mekan atmosferi, yeni bir sergi mekanı yaratmıştır. Sergiler, dijital sanat, enstelasyonlar, çoklu duyuşsal algılama, yeni müzecilik ile yeni bir mekan algısı ve geleceğe dair yeni başlangıçlar oluşturmaktadır. Aşağıda, mücevher ve takıların kavramlarla sergilendiği, serginin ve mekanın atmosferini belirleyen kavramların sergileme mekanının ve serginin hikayesini tanımladığı kurumsal mücevher markaları örneklemeleri üzerinden 21. yüzyıl mücevher sergileri betimlenmiştir.

“**Cartier: Stil ve Tarih**” (*Cartier: Style and History*) Sergisi, Paris’te Grand Palas’ta düzenlenmiştir. Kronolojik olmayan ve tematik olarak yapılandırılmış olan sergi, sadece güzel mücevherlerle ilgili bir ders vermemekte, aynı zamanda Cartier’in stilleri ve 19. yüzyılın ortalarından günümüze paralel çağlara ait dergi ilanları ve reklam sayfaları, sanat eserleri ile yaklaşık 600 parça mücevher, obje ve saat sergilemektedir. Markanın ikonik simgelerinden olan panter teması, sanat eserleri ve mücevherlerde karşılık bulmuş disiplinlerarası birlikteliğiyle serginin küratoryal tasarımı üzerinde etkili olmuştur (Cavanagh, 2013). Grand Palas’ın etkileyici mekanına yansıyan dijital görsel içerikler, mekan atmosferine etkileyici bir ambiyansla doğal taşların renkli büyüleyici dünyasını katmaktadır (Fotoğraf 13).

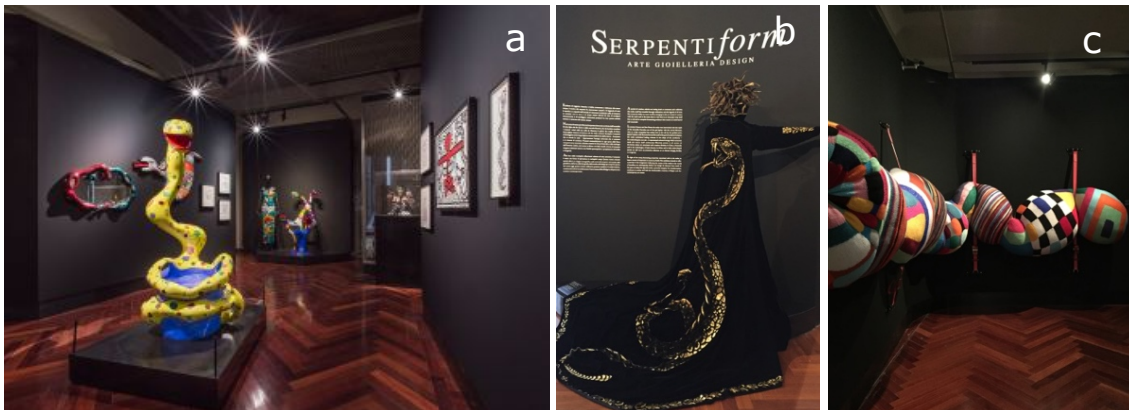
Fotoğraf 13: Cartier: Style and History Sergisi, Grand Palas, Paris, 2013 (URL-25)

“**Van Cleef & Arpel: Zaman, Doğa, Aşk**” (*Time, Nature, Love*) Sergisi Van Cleef & Arpels mücevher markası ile, Suudi Arabistan Ulusal Müzesi’nde açılmıştır. Sergide “zaman, doğa, aşk” temaları ile değişen ışık oyunuyla birbirine bağlanan bir dizi oda boyunca ziyaretçileri yönlendirmek için duygusal bir renk paleti ve mekansal akışkanlık kullanarak, ışık ve gölgelerden hazırlanmış etkileyici bir senaryo ile tasarlanmıştır. Mücevher, saat ve değerli nesnenin yer aldığı koleksiyona bu parçaların yanı sıra arşiv belgeleri, eskiz tasarımları eşlik etmektedir. Mücevherler, küratörler tarafından özenle seçilmiş ve zaman, doğa, aşk kavramlarına ayrılmış üç bölüm etrafında temalandırılmıştır. Sergi, aynı zamanda sürükleyici sahne tasarımlarıyla yaratılan şiirsel ve gizemli mekanda eğitici ve ilgi çekici deneyimler sunmayı amaçlamıştır. Sergi, markanın kronolojik hikayesini anlatmak yerine, geniş ürün yelpazesinin ardındaki derin anlamı keşfetmeye izleyicileri davet ederken, ilham verici temalar eşliğinde ziyaretçileri, mekanların hikayeleri ve renk geçişleri ile yönlendirmektedir (Michault, 2023), (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14: a.b. Time, Nature, Love, Van Cleef & Arpels, Riyad, 2023, (URL-26)

“Serpentiform Bulgari” sergisinde, İtalyan mücevher markası Bulgari, yeniden doğuş ve dönüşümü simgeleyen yılan temasıyla, yılanın sanata, çağdaş sanata, mücevhere, dekoratif nesnelere ilham kaynağı olarak kullanılmasını hikayelemektedir. Antik çağlardan beri, yılanın derisini değiştirerek yenilenmesi, kendini sihirli bir şekilde sarması, sanatsal esin kaynağı olmuştur. Sergi, Pompeii’den, Napoli Arkeoloji Müzesi’nden antik mücevherler, Bulgari Tarih Arşivi’nden yılan formları, çağdaş sanat eserleri, fotoğraflar ve sanatsal illüstrasyonlar, tarihi giysiler, tiyatro ve sinematografik kostümler, tasarım objeleri ile farklı disiplinlerden pekçok alandan üretimlerle ifade edilmiştir. Sergi, yılan temasının, gerçekçi veya stilize edilmiş yorumlarıyla, güçlü sembolik değerini, estetik ve esnekliğini disiplinlerarasılıkla çok yönlülükle vurgulamıştır. 2016 yılında Museo Di Roma- Braschi Sarayında Roma’da açılan sergi Çin, Singapur, Tokyo gibi farklı ülke ve kentleri dolaşmıştır (Anonim, 2022c). Ana temasını koruyan sergi dolaştığı kentlerde, farklı küratoryal düzenlemelerle, kendini yenilemektedir. Chengdu Müzesinde, yılan derisinin değişen görüntüleri, kaleideskop görselleriyle sergi duvarlarına dijital olarak yansımıştır. Sergi, Bulgari markasının mücevherlerinde çokça kullandığı yılan formunu ve temasını vurgulayan enstalasyonlar ile yılan motifinin zaman ve mekânda vücut bulan birçok yönünü ve bu çok yönlü motifin mücevher, sanat, tasarım, moda, dekoratif sanatlar ve fotoğraf dünyasına nasıl ilham verdiğini sergilemektedir (Fotoğraf 15).

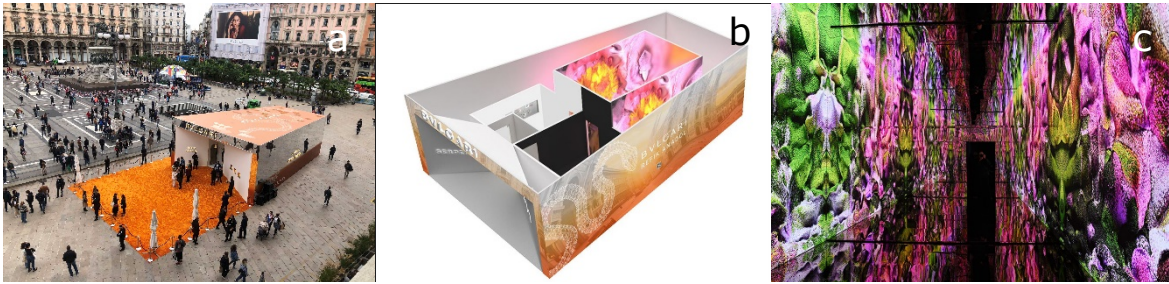
Fotoğraf 15: a.b. “Serpentiform Bulgari” Sergisi, 2016 (Fotoğraf URL-27); c. (Kişisel arşiv, 2016)

Bulgari markasının ikonik simgelerinden biri olan Serpenti (yılan) koleksiyonu için, medya sanatçısı olarak tanımlanan Refik Anadol Serpenti Metamorphosis’i tasarlamıştır. Yapay zeka tarafından yaratılan sürükleyici, çoklu duyuşal bir heykel olan Serpenti Metamorphosis, algoritmayla verilerin yeniden işlenmesi ve dönüştürülmesi yoluyla doğanın güzelliğini sergilemektedir. Markanın,

değerli malzemeleri, muhteşem yaratımlara dönüştürme yeteneğini çağrıştıran olağanüstü bir deneyim sunan bu kavramsal mekan, zenginleştirilmiş sürükleyici ortamlar yaratmakta, izleyicisini alternatif gerçeklikler hayal etmeye davet etmektedir. Sanat, bilim ve teknolojinin kavşağında yer alan Anadolu'nun üçboyutlu veri heykelleri, görsel performansları alternatif bir modern sanat anlayışı sunmaktadır. Doğada gerçekleşen sonsuz dönüşümleri metamorfoz kavramından ve yılan imgesi üzerinden anlatan, yapay zeka tarafından yaratılan sürükleyici, çoklu duyuşsal bir heykel olan Serpenti Metamorphosis, Piazza Duomo'da 2021 yılında ziyaretçilere açılmıştır (Anonim, 2023e).

Dijital sanat terimi, 1980'li yıllarda dijital sanatçı Harold Cohen tarafından tasarlanan bir çizim programının kullanılmasıyla türetilmiştir. Günümüzde dijital sanat, dijital olarak düzenlenmiş video ve bilgisayar animasyonlarını da kapsamaktadır, ancak terim daha çok bilgisayarla üretilen eserlere, sanat çalışmalarına atfen kullanılmaktadır (Farthing, 2014). Dijital sanat, medya sanatını da içeren bir üst başlık olarak kabul edilmektedir ve eser, sanat, sanatçıya dair geleneksel kavramlara dair paradigmaları değiştirmiştir. Bu bağlamda, üç boyutlu yapay zekâ veri heykeli olarak tanımlanan dijital sanat içerikli multimedya enstalasyonu, Bulgarî'nin yılan temasıyla görsellik kazanan dinamik Serpenti Metamorphosis ile kavramsal sergileme tasarımı, yeni bir boyut kazanmış görünmektedir.

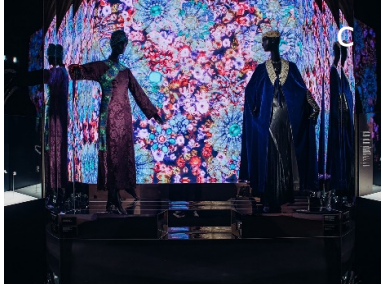

Serpenti Metamorphosis ile 21. yüzyılın sanat pratiği olan, enstalasyonlar, dijital sanat, medya sanatı ve kavramlarla eserin yarattığı his ve duyguları yansıtmının bir aracı olarak sanat ve sergilemenin mevcut sınırlarını zorlayarak yeni bir form kazanmış görünmektedir (Fotoğraf 16).

Fotoğraf 16: a. Serpenti Metamorphosis, Piazza Duomo, Refik Anadol, (URL-28), b. (URL-29), c. (URL-30)

Aşağıda tabloda yer alan kurumsal markaların mücevher sergilerinde görüldüğü üzere, farklı kavram ve temalarda moda ve tasarım müzelerinde açılmakta, mücevherin sanatla olan iş birliğine vurgu yapılmaktadır. Mücevher sergileri, farklı tema ve kavramlarla, mekana özgü, teatral sahneler ile etkileyici sergileme tasarımları ile takı-mücevher sergilerinde vizyoner bir perspektif oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Kurumsal mücevher markalarının sergileme tasarımlarından güncel örnekler

Sergi	Mekan Tarih	Tasarım kavramları	
Cartier Cartier-in-Motion	Design Museum Londra 2017	20. yüzyılın başında toplumdaki değişimler, sanat, mimari, seyahat ve yaşam tarzlarındaki dönüşümler ana tema olarak işlenmiştir.	
Cartier Crystallization of Time	The National Art Center, Tokyo 2019.	Zamanın Kristalleşmesi temasıyla Maddi Dönüşüm ve Renkler, Formlar ve Tasarımlar, Evrensel Merak olmak üzere üç bölümden oluşur.	
Bulgari Bulgari: The Story, the Dream	Palazzo Venezia and Castel Sant'Angelo Roma 2019	Markanın tasarım hikayesine Cecilia Matteucci Lavarini'nin haute couture koleksiyonu eşlik ederek dönemin zevkleri ve trendleri canlandırılmıştır.	
Bulgari Serpentiform Bulgari	Chengdu Müzesi Çin 2019	Kültürel kalıntılar, modern sanat eserleriyle ejderhaların formunun güzelliği, mücevher, giysiler ve kalideskop ile yansıtılmıştır.	
Van Cleef & Arpels: Time, Nature, Love Van Cleef & Arpels	Palazzo Reale Milano 2020	Serginin taslağını oluşturan on değer hafiflik, çabukluk, kesinlik, görünürlük ve çokluk, Paris, egzotizm, dans,	

		haute couture ve mimaridir.	
Bulgari Serpenti Metamorphosis	Piazza Duomo Milano 2021	Serpenti koleksiyonu için, tasarlanan kavramsal mekan doğanın muhteşem yaratımlara dönüşme yeteneğini vurgulamaktadır.	
Van Cleef & Arpels Flora: A Blossoming Garden	Hôtel d'Evreux Place Vendôme Paris 2021	Japon fotoğraf sanatçısı Mika Ninagawa renkli çiçek fotoğrafları ile mücevherler iç içe geçerek güçlü duygular uyandırmaktadır.	
Van Cleef & Arpels: Time, Nature, Love	Power Station of Art Şangay Çin 2022	Neon renkli ışıklarla şiirsel gizemli bir alan yaratılmıştır. Love odasında anıtsal bir cam heykel, tipografi ve video animasyonları tasarlanmıştır.	
Van Cleef & Arpels Time, Nature, Love	National Museum of Saudi Arabia Riyad 2023	Işık ve gölgelerle sahneleme, zaman, doğa, aşk kavramlarıyla duygusal renk paleti ve mekansal akışkanlık tasarlanmıştır.	

Sonuç

Çalışmada, 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan modern sanat akımları ve bauhaus öğretisi ile sanat, takı mücevher tasarımı ve müzeciliği arasındaki etkileşimler konu edinilmiştir. 1960'lı yıllar takı mücevher tasarımında kırılma noktası olmuş, bu akımlardan kavramsal sanat, takı tasarımı ile doğrudan ilişkili olmuş, kavramsal müzeciliği de etkilemiştir. Kavramsal sanat, sanat üretimlerine yepyeni bir boyut getirdiği gibi takı tasarımını ve müzeciliği de etkilemiştir. Aynı zamanda 1960'lı

yıllarda takı-mücevher tasarımları, sanatsal içerikleri ve özgün değerleri ile müzelerde yer almaya başlamıştır. Çalışmada kavramsal sanat akımı, takı tasarımı ve müzecilik arasındaki etkileşimler, 21. yüzyılda moda müzeciliği kavramlarıyla müze ve sergilerde yer alan kavramsal sergileme anlayışı örneklenerek açıklanmıştır. 21. yüzyıl kurumsal mücevher markalarının mücevher-takı sergilerine getirdiği yeni perspektifler irdelenmiştir.

Modernizm yeni sanat ve tasarım felsefesi ve Bauhaus'un sanat ve zanaat arasındaki sınırları eritmesi, gerçekte kökeni Marcel Duchamp'ın hazır nesne kullanımına dayanan kavramsal sanat anlayışı, ressam, heykeltıraş ve diğer disiplinlinlerden takı ve mücevher tasarımı yapan sanatçıların tasarımları, takı ve mücevheri sanat boyutuna taşımıştır. Diğer taraftan, uluslararası sergiler, müzelerin sergileri, moda müzeciliğinde yaşanan gelişmeler, takı ve mücevher sergilerinin kavramlarla tematik sergi içerikleriyle tasarlanması, enstalasyonlar ve dijital sanatla gerçekleşen küratoryal pratikler, sergileri sanat performansı boyutuna taşımıştır. 21. yüzyılda çalışmada örneklenen ünlü mücevher markaları sergilerinde, eserlerin kronolojik dizinler izlemediği, seçilen kavramlarla, sanat, takı ve mücevher tasarımı, mimarlık, müzecilik, mekan arasındaki disiplinlerarası sinerjiyi ortaya çıkaran temalarla güçlü mekan atmosferleri ve mekan ambiyansları ile duyu ve düşüncelere hitap eden deneyimsel sergi mekanları tasarlandığı görülmektedir. Sanatın doğasında ve üretiminde yer alan biriciklik, sanatsal takı ve mücevher tasarımının biricikliğini oluşturmuş, bu etkileşimler, sanatsal sergi mekanının da biricikliğini doğurmuştur. Müze nesnesi ve nesnenin sunulma şeklinin tartışma konusu olduğu güncel müzecilik ve mimarlık alanında medya sanatı üretimleri takı-mücevher sergilerinin kavramsal temalarını ve sergileme şekillerine farklı bir atmosfer kazandırmıştır. Refik Anadol'un tasarlandığı, üç boyutlu yapay zekâ veri heykeli ile olarak tanımlanan Serpenti Metamorphosis ile müze nesnelерinin varlığı ve gerekliliği tartışma ortamı oluştururken bu medya enstalasyonu ile geleceğe dair sergileme tasarımları mekânsal ve kavramsal olarak yeni bir boyut kazanmış görünmektedir.

Çalışmada takı-mücevher sergilerinin ve müzelerinin gittikçe artan bir ilgiyle önemine, tarihsel zaman içinde gelişimine, evrimine çeşitlenen içeriğine değinilmiştir. Yapılan betimsel çalışmada, 2000'li yıllardan takı-mücevher sergi ve müzeleri incelenmiş, yerinde gözlem ve saptamalarla mekânsal, içeriksel, biçimsel olarak zenginleşen ve çeşitlenen takı-mücevher sergileri irdelenmiştir. Bu dönemlere göre 21. yüzyıl takı-mücevher sergileri mekânsal, içerik, sergileme biçimleri, küratör pratikleri açısından irdelendiğinde geniş bir çeşitlilik görünmektedir.

Takı-mücevher sergi ve müzeleri, mekânsal olarak irdelendiğinde, etnografya, kent, tarih müzelerinden, moda müzelerine, çağdaş sanat müzelerine, saray müzeden, müzayede evlerine çok farklı mekanlarda kendine yer bulduğunu ilgi gördüğü söylenebilir. Bu mekanlarda yer alan sergi tasarımları, Van Cleef & Arpels -Time, Nature, Love – Milan veya Cartier: Style and History Sergisi, Grand Palais, Paris, örneğinde olduğu gibi, mekan atmosferi ve mekanın özgün değerleriyle örtüşerek, dijital sunum teknikleriyle, etkileyici sergi atmosferleri yaratmaktadır. İncelenen sergilerde görüldüğü üzere, O'Doherty'nin tanımladığı alışıldık beyaz kutu yerini, medya sanatı ve dijital teknolojiler ile yeni deneyimlere açık, sergiye özgü tasarlanan deneysel mekan dizilerine ve algısına bırakmıştır.

İçeriksel olarak değerlendirildiğinde halk takı sanat ve zanaatından, moda mücevherine, haute couture mücevhere, sanatçıların giyilebilir-heykel takılarına, çağdaş tasarımcılarının, retrospektif sergilerine, akım ve dönem sergilerine ünlü mücevher markalarının sergilerine farklı içerikler tespit edilmektedir. Sanat ve zanaat arasında bir yerde bulunan takı-mücevherler Rene Lalique müzesinde Lalique diğer obje tasarımlarıyla art nouveau akımının kodlarını sergilemektedir. Victoria&Albert Müzesi Art Deco sergisi dönemin moda giysileri, objeleri, eşyaları, art deco takı ve mücevherleriyle bağlamsal olarak sergilenmektedir.

Sergileme tasarımları Serpenti Bulgari veya diğer örneklerde de görüldüğü üzere, mimari biçimin, sergileme tasarımlarının sergi temasıyla örtüştüğü, medya teknolojileriyle, işitsel ve görsel çok boyutlu duyuşsal algılama ile etkileyici sahnelere dönüşmüştür. Serpenti Bulgari'nin, 2023'te Londra'da gerçekleştirilen Saatchi Gallery sergisinde ziyaretçilere yapay zeka ile yaratılan bir koku deneyimi de yaşatılmaktadır. Yeni müzecilik anlayışının dikkat çektiği bu özgün, temalı moda sergilerinin yanında kronolojik etnografya ve çağdaş takı mücevher sergileri de yer almaktadır. Takı-mücevher sergilerinde güvenlik önemli bir tasarım parametresidir. Bu nedenle takı ve mücevherler genellikle güvenli camlı vitrinlerde sergilenmektedir. Kurumsal mücevher markalarının vitrin tasarımları, sergileme tasarımlarının biçimi, kompozisyonu, mekan grafikleri, aydınlatma tasarımı, mekan renkleri gibi tasarım öğeleriyle bütünleşerek güçlü bir mekan atmosferi yaratılmaktadır. Böylece bilgi etiketlerinin yer aldığı camlı vitrinlerle didaktik sergileme tasarımından uzaklaşıldığı deneyimlenmektedir.

Küratoryal pratikler açısından bakıldığında işbirlikçi ve disiplinlerarası deneyimlere ve yeni okumalara açık deneysel sergi düzenekleri tasarlanmaktadır. Takı-mücevherin yalnızca bir zanaat-sanat nesnesi olarak görülmediği, ardında yatan tasarımsal, sanatsal, kavramsal fikirlerinin, temaların, dönemin bağlamsal özelliklerinin de ele alınarak sergilendiği disiplinlerarası ilişkilerde ön plana çıktığı sergileme tasarımı oluşmuştur. Cartier: Stil ve Tarih Sergisinde olduğu gibi ilham kaynakları ve kavramlar üzerinden metinler arası okumalar dikkat çekmektedir.

Etnografya, arkeoloji, kent, tarih müzeleri sergilerinde yer alan didaktik vitrinlerle sergileme yerini ünlü mücevher markalarının sergilerinde, yeni müzecilik anlayışı ile enstalasyon, moda enstalasyonları, medya sanatı ve performans sanatları ile çarpışan çok boyutlu duyuşsal algılama ile etkili mekan tasarımlarıyla ziyaretçiyi tasarımın ardında yatan kavramlarla kucaklayan teatral sahne mekanlara bırakmıştır. Kurumsal mücevher markalarının takı-mücevher sergileri müzeleri yenilikçi sergileme tasarımları, teatral sahneleri ile müzeleri ve sergilendiği mekanları dönüştürme gücüne sahiptir. Ünlü mücevher markalarının takı-mücevher sergilerinin yenilikçi, vizyoner yaklaşımıyla dikkat çekmektedir. 21. yüzyılda ünlü mücevher markalarının takı-mücevher sergilerinin, müzelerle işbirliği yaptığı, farklı kurumlarda tematik, bağlamsal, kavramlar sergiler açtığı izlenmektedir.

Moda müzelerinin içerdiği değerlerde olduğu gibi, takı-mücevher sergi ve müzeleri; kültürel, sanatsal mirasın korunması, kültürel değerlere olan duyarlılığın artması, estetik ve sanatsal değerlerin yüceltilmesi, dönemin tarz ve üsluplarını ifade etmesi, toplum yaşamına sosyal, kültürel, ekonomik boyutlarıyla ayna tutması, araştırma olanaklarıyla bilgi merkezleri olması açısından önemlidir (Canbakal Ataoğlu, 2023a; Canbakal Ataoğlu, 2023b). Ünlü mücevher markalarının takı-mücevher sergilerinin yenilikçi, vizyoner yaklaşımıyla tasarımcılar ve modayla ilgilenenler için ilham kaynağı olduğu, müze ve kurumlara ziyaretçi çektiği görülmektedir.

Kaynakça

- Akyüz, D. (2019). *Kavramsal Sanatın Günümüz Takı Tasarımına Etkileri*, Sanatta Yeterlilik Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Anasanat Dalı, İstanbul.
- Altun, M. S. (2010). *1960'ların Moda Devrimi ve Batıda Takı Tasarımına Yansımaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Tekstil Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Anonim, (2022a). V&A Museum, A history of Jewellery, <https://www.vam.ac.uk/articles/a-history-of-jewellery> 10 Ekim 2022
- Anonim, (2022b). Uşak Arkeoloji Müzesi Broşürü, <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=UAR01&DistId=MRK> 10 Ekim 2022

- Anonim, (2022c). http://www.museodiroma.it/it/mostre_ed_eventi/mostre/serpentiform15 Nisan 2022
- Anonim, (2022c). Troya Müzesi Broşürü, <https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2021-canakkale-troya-muzesi/2021/1>
- Anonim, (2023a), V&A Museum, Collections, Hermann Jünger, <https://collections.vam.ac.uk/item/O144221/necklace-junger-hermann/> 7 Eylül 2023
- Anonim, (2023b). Troya Müzesi Dünya Gündeminde, https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/troya-muzesi-dunya-gundeminde-timein-en-iyi-100u,CARBVvQgpE Rf_d7FW6J3Q/1HP3Vxll9kCQRI4iu96MrA 10 Ekim 2023
- Anonim, (2023c). Das Schmuckmuseum Pforzheim, <https://www.schmuckmuseum.de/museum.html> 10 Ekim 2023
- Anonim, (2023d). Commitments and Culture, https://www.cartier.com/en-us/clp-LaMasion_CultureetCommitments_Foundation.html 10 Ekim 2023
- Anonim, (2023e). <https://www.lvmh.com/news-documents/news/bulgari-celebrates-serpenti-in-artwork-created-using-artificial-intelligence/> 15 Ekim 2023
- Anonim, (2024a), V&A Museum collections/jewellery, <https://www.vam.ac.uk/collections/jewellery>, 15 Ağustos 2024
- Anonim, (2024b). <https://www.smb.museum/en/exhibitions/detail/bijoux-bijoux-costume-jewellery-from-chanel-to-dior/> 15 Ağustos 2024
- Anonim, (2024c). <https://www.iguzzini.com/projects/project-gallery/the-museum-of-decorative-arts-antique-jewellery-and-new-light/> 15 Ağustos 2024
- Anonim, (2024d). <https://madparis.fr/Galerie-des-Bijoux> 15 Ağustos 2024
- Anonim, (2024e). <https://www.iguzzini.com/projects/project-gallery/the-museum-of-decorative-arts-antique-jewellery-and-new-light/> 15 Ağustos 2024
- Antmen, A. (2018). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, SEL Yayıncılık, İstanbul.
- Archer, S. (2015). *The International Exhibition of Modern Jewellery, 1890 – 1961*, Shows And Tales, On Jewelry Exhibition-Making, Art Jewelry Forum, California: Mill Valley.
- Ayata, N., E. (2015). *20. Yüzyılda Sanatsal Takının Gelişim Sürecinde Heykel Sanatının Etkisi*, Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi, 2015, Yaz Sayı, 14: 91-99.
- Boratav, O. (2023). *Düşünce ve Algının Yeniden Üretimi: Heykel-Takılar*. Sanat Ve Tasarım Dergisi (32), 259-276. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.1405055>.
- Canbakal Ataoğlu, N. (2023a). *Türkiye’de Giysi- Moda Sergileri Üzerine Bir İnceleme*. Sanat ve Tasarım Dergisi (32), 231-257. <https://doi.org/10.18603/sanatvetasarim.1405051>
- Canbakal Ataoğlu, N. (2023b). *Development of Fashion Museums and Fashion Exhibitions*. Journal of Architectural Sciences and Applications, 8(2), 877-896. <https://doi.org/10.30785/mbud.1353435>
- Cavanagh, A. (2023). *A Look at the “Cartier: Style and History” Retrospective at the Grand Palais in Paris*, <https://www.vogue.com/article/a-look-at-the-cartier-style-and-history-retrospective-at-the-grand-palais-in-paris> 10 Ekim 2023.
- Craven, H., Scarisbrick, D., and Ogden, J. (1989). *Jewellery–Makers, Motifs, History, Techniques*, Londra: Thames & Hudson.
- Çavuşoğlu, R. (2011). *Urartu Takıları*, Urartu Doğu’da Değişim, Ed. Köroğlu, K., Konyar, E., İstanbul: YKY.
- Duyul, G. (2020). *Bauhaus’un Yüzüncü Yılında Zanaatı Sorgulamak, Bauhaus-100+TR*, ed. İnan, D. ve Cengizkan, A. Ankara: Pelin Ofset.

- Erzen, J. N. (2020). *Bauhaus ve Sanat/Tasarım Karşıtlığı*, Bauhaus-100+TR, ed. İnan, D. ve Cengizkan, A. Ankara: Pelin Ofset.
- Farthing, S. (2014). *Sanatın Tüm Öyküsü*, Hayalperest Yayınevi.
- Galton, E. (2015). *Moda Tasarımında Mücevher Tasarımı*, Yayın, İstanbul: Literatür.
- Howarth, D. (2014). *Stedelijk Museum Shows Gijss+Emmy Exhibition Of Futuristic Jewellery*, <https://www.dezeen.com/2014/02/12/the-gijss-and-emmy-spectacle-exhibition-of-futuristic-jewellery-to-open-at-the-stedelijk-museum/> 15 Ağustos 2023
- İrepoğlu, G. (2013). *Osmanlı Saray Mücevheri*, İstanbul: BKG Yayınları.
- Romanenkova, J., Bratus, I. and Gunka, A., (2020). *Historical Jewels in The Museums of The World*, AGATHOS, Volume 11, Issue 1 (20): 131-144
- Melchoir, M. R. (2011). “*Fashion Museology: Identifying And Contesting Fashion in Museums*”, Fashion: Exploring Critical Issues, Conference Proceedings, Manfield College, England: Oxford.
- Michault, J. (2023). *History In The Making: Van Cleef & Arpels Exhibit 100 Years Of Jewellery*, <https://www.harpersbazaararabia.com/fashion/watches-jewellery/history-in-the-making-van-cleef-arpels-exhibit-100-years-of-jewellery> 10 Ekim 2023
- Montebello, F.D. (1993) *Foreword*, Diana Vreeland: Immoderate Style, ed. O’Neill, P., The Metropolitan Museum of Art
- Neuman, U. I. (2015). *Schmuck, Internationale Handwerksmesse, Munich 1959 – Present*, Shows And Tales, Art Jewelry Forum, California: Mill Valley.
- O’Doherty, B. (2013), *Beyaz Küpün İçinde: Galeri Mekânının İdeolojisi*, İstanbul: SEL Yayıncılık.
- Özudođru, Ş. (2013). *Bir Sanat Biçimi Olarak Moda: Moda Sergileri ve Galeri Estetiği*, Sanat Tasarım ve Manipülasyon” Uluslararası Sanat Sempozyumu, Sakarya Üniversitesi, 21-23 Kasım 2013.
- Phillips, C. (1996). *Jewelry From Antiquity to the Present*. 1. Basım, Londra: Thames&Hudson.
- Philips, S. (2016). *İzmler Modern Sanatı Anlamak*, İstanbul: YEM Yayın.
- Steele, V. (2005a). *Costume Jewelry*, Encyclopedia of Clothing and Fashion, Volume 1: Academic Dress to Eyeglasses, Thomson.
- Steele, V. (2005b). *Jewelry*, Encyclopedia of Clothing and Fashion, Volume 2: Fads To Nylon, Thomson.
- Yeşilmen, N. (2018). *Giyilebilir Sanat Örneđi Olarak 21. Yüzyılda Seramik Takılar*, İdil, 2018, Cilt / Volume 7, Sayı / İssue 50
- Yılmaz, M. (2017). *Tarihsel Süreçte Mücevher*, Ankara: Gece Kitaplığı.
- Wiggers, N. G. (2015). *Objects to Wear Van Abbemuseum, Eindhoven May 9 – 26, 1969*, Shows and Tales, Art Jewelry Forum, Mill Valley, California

Fotoğraf Kaynakçası

Fotoğraf 1

- URL-1 <http://www.dianevenet.com/jewelry/georges-braque/> 7 Eylül 2023
- URL-2 <https://www.dianevenet.com/jewelry/fernand-leger/> 7 Eylül 2023
- URL-3 <http://www.dianevenet.com/jewelry/pablo-picasso/> 7 Eylül 2023
- URL-4 <http://www.dianevenet.com/jewelry/roy-lichtenstein/> 7 Eylül 2023

Fotoğraf 2

- a. URL-5 <https://www.ragoarts.com/auctions/2022/06/summer-jewels/252> 7 Eylül 2023
b. URL-6 <https://collections.vam.ac.uk/item/O144221/necklace-junger-hermann/> 7 Eylül 2023
c. d. URL-7 <https://www.dezeen.com/2014/02/12/the-gijs-and-emmy-spectacle-exhibition-of-futuristic-jewellery-to-open-at-the-stedelijk-museum/> 10 Eylül 2023

Fotoğraf 3:

- a.b.e.g. URL-8 <https://www.surfacemag.com/articles/shaun-leane-jewelry-designer-alexander-mcqu> 15 Ağustos 2024
c. URL-9 <https://tr.pinterest.com/pin/513691901242401326/> 10 Eylül 2023
d. URL-10 <https://fashionweekdaily.com/jewelry-body-transformed-met-exhibit-interview/> 15 Ağustos 2024
f. URL-11 <https://www.vam.ac.uk/museumofsavagebeauty/mcq/coiled-corset/> 15 Ağustos 2024
h. URL-12 <https://www.vam.ac.uk/museumofsavagebeauty/rel/on-the-catwalk-spine-corset/> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 4:

- a. URL-13 <https://www.mcgp.cz/en/bohemian-garnet-museum-prague/> 15 Ağustos 2024
b. URL-14 <https://www.visit-palanga.lt/en/sightseeing-places/palanga-amber-museum/> 15 Ağustos 2024
c. URL-15 <https://www.flickr.com/photos/fordc63/49220354146/> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 5: a. Türk İslam Eserleri Müzesi; b. c. Anadolu Medeniyetleri Müzesi; d. Ankara Etnografya Müzesi; e. Topkapı Sarayı Müzesi (Fotoğraflar: Kişisel arşiv)

Fotoğraf 6: a. Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi; b. Benaki Müzesi giysi koleksiyonu, Atina; c. Benaki İslam Sanatları Müzesi, Atina; d. Dekoratif sanatlar Müzesi, Modagaleri, Berlin (Fotoğraflar: Kişisel arşiv)

Fotoğraf 7:

- a. URL-16 <https://zenmerchandiser.com/inspiration/100-amazing-jewelry-fairs-exhibitions-events/> 15 Ağustos 2024
b. Schmuck Mücevher Sergisi, Sonderschau, 1964, (Fotoğraf: Hildegard Steinmetz; Neuman, 2015);
c. Schmuck Mücevher Sergisi, Sonderschau, 1977, (Fotoğraf: GHM Archiv/Fritz Witzig; Neuman, 2015)

Fotoğraf 8:

- a. URL-17 <https://hedendaagsesieraden.nl/2017/10/07/objects-to-wear-by-five-dutch-jewelry-designers/#jp-carousel-3210> 15 Ağustos 2024
b.c. URL-18 <https://vanabbemuseum.nl/en/exhibitions/draagbare-objecten-vijf-nederlandse-sieradenontwerpers-emmy-van-leersum-gijs-bakker-nicolaas-van-beek-francoise-van-den-bosch-bernhard-lameris> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 9:

- a. URL-19 <https://fashionexhibitionmaking.arts.ac.uk/diana-vreeland/> 10 Ekim 2023
b. URL-20 <https://www.architecturaldigest.com/met-gala-history-and-decor> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 10: URL-21 <https://www.musee-lalique.com/en/discover/the-collections/jewellery/> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 11:

- a.b.c.d. URL-22 <https://artjewelryforum.org/reviews/de-show-van-gijsemmythe-gijsemmy-spectacle/> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 12:

a.b. URL-23 <https://archello.com/fr/story/85324/attachments/photos-videos/3> 15 Ağustos 2024

c. URL-24 <https://madparis.fr/la-galerie-des-bijoux-du-musee-des#&gid=1&pid=1> 15 Ağustos 2024

Fotoğraf 13: URL-25 <http://www.sylvainroca.com/en/2013/12/cartier-style-and-history/> 10 Ekim 2023

Fotoğraf 14: a.b. URL-26 <https://www.abouthether.com/node/55201/fashion/jewellery/jewelry-art-van-cleef-arpels-exhibition-happening->

Fotoğraf 15: a.b. URL-27 <https://www.wallpaper.com/watches-and-jewellery/bulgari-presents-serpentine-snake-through-art-jewellery-and-design-at-the-museum-of-rome> 15 Nisan 2022

c. (Kişisel arşiv, 2016)

Fotoğraf 16: a. URL-28 <https://the-dots.com/projects/bulgari-serpenti-metamorphosis-609505>

b. URL-29 <https://style.corriere.it/moda/bulgari-refik-anadol-mostra-milano-duomo/> 10 Ekim 2023

c. URL-30 <https://www.artfulliving.com.tr/gundem/bulgari-ve-refik-anadoldan-is-birligi-serpenti-metamorphosis-i-24082> 10 Ekim 2023

Tablo 1. Fotoğraf Kaynakçası

Tablo 1a. URL-31 <https://designmuseum.org/exhibitions/cartier-in-motion> 10 Ekim 2023

Tablo 1b URL-32 <https://int.kateigaho.com/articles/art-entertainment/cartier-crystallization-of-time-is-now-at-the-national-art-center-tokyo/> 10 Ekim 2023

Tablo 1c URL-33 <https://galeriemagazine.com/bulgari-exhibition-rome-story-dream/> 15 Ağustos 2024

Tablo 1d URL-34 <https://www.cdmuseum.com/en/linzhan/202005/1014.html> 10 Ekim 2023

Tablo 1e URL-35 <https://www.bbvel.it/work#section-alcova-fuori-salone> 15 Ağustos 2024

Tablo 1f URL-36 <https://www.lvmh.com/news-documents/news/bulgari-celebrates-serpenti-in-artwork-created-using-artificial-intelligence/> 10 Ekim 2023

Tablo 1g URL-37 <https://www.katerinaperez.com/articles/van-cleef-arpels-florae-jewellery-exhibition-hotel-d-evreux-place-vendome-paris-november> 10 Ekim 2023

Tablo 1h URL-38 <https://www.bbvel.it/work#section-alcova-fuori-salone> 10 Ekim 2023

Tablo 1i URL-39 <https://www.harpersbazaararabia.com/fashion/watches-jewellery/history-in-the-making-van-cleef-arpels-exhibit-100-years-of-jewellery> 10 Ekim 2023

EXTENDED ABSTRACT

In the 20th century, the teachings of Modernism and Bauhaus brought about a radical change in the relationship between design and craft, and the values attached to aesthetics, form, shape, and materials. This change affected jewelry design, as well as the philosophy of art, through new expansions and a redefined relationship between the Bauhaus doctrine and art-craft. Marcel Duchamp's art production with ready-made objects at the start of the 20th century was regarded as the origin of conceptual art. The belief that the idea is more important than the material in art production introduced a new

approach to art and transformed jewelry design both formally and intellectually. In the context of interdisciplinary relationships, the 1960s saw the emergence of a new production practice in jewelry design, which led to a second breaking point. At this point; art, fashion, museum space, and fashion museology coexisted in coordination. Beginning in the 1960s, fashion, and jewellery designs were put on display in museums using conceptual and thematic curatorial techniques that went beyond their material values and chronological time indexes. Today, jewellery-jewelry design has evolved to experimental forms using various materials, both precious and non-precious. With installations as a component of modern art, the digital age, and digital art, jewellery, and jewelry exhibitions are also displayed. The fact that contemporary jewellery and jewelry designs are displayed in current museum exhibitions alongside conceptual contents and installations with art interaction is taken into account in the study's consideration of the interdisciplinary unity of jewellery and jewelry designs with contemporary art and conceptual art.

Jewellery and jewelry exhibitions are exhibited in ethnography, archaeology, city, history, decorative arts, art and fashion museums, art houses and different institutions. Chronological jewelry and jewelry exhibitions presented with traditional display methods, with a classical museology approach, create an education, research and archive environment for those interested in the history of jewellery and jewelry, designers and various professionals in museum galleries. In addition, exhibitions are designed based on dramatic presentation techniques, artistic installations, theatrical scenes and performances, with thematic and conceptual content that focuses on the creation processes of jewellery and jewelry and is enriched with interdisciplinary studies. The number of jewellery and jewelry exhibitions that contain rich sensory and emotional atmospheres is increasing rapidly in the 21st century.

In this context, exhibitions organized by institutionalized famous jewellery brands in museums and different institutions attract attention. It is seen that corporate jewelry and jewelry brands cooperate with museums and exhibit their archives to showcase their deep-rooted history, mastery and creativity. Exhibitions of corporate jewelry brands, 20th and 21st century fashion jewelry and artistic jewelry have turned into venues that stage accessible democratic environments with innovative, dynamic, inviting and attractive current presentations.

In the study, the development of 20th century contemporary jewellery, the brief history of jewellery exhibitions are touched upon, and attention is drawn to the importance and development of jewellery exhibitions and museums. The change in the spaces, concepts and designs where corporate success brands are exhibited is exemplified. Descriptive research method was applied in the study. In this context, the study was structured on two basic approaches: literature review and on-site observation. In the first stage, the historical development of jewelry in the 20th century was briefly summarized, and the historical development and change of jewellery-jewelry exhibitions were mentioned. The place of today's jewelry-jewellery exhibitions and museums in the international context and their exhibition styles have been examined contextually and spatially. Within the scope of this research, it has been determined that corporate jewellery brands have the power to transform jewelry-jewellery exhibitions with their innovative visionary structures.

